Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 16 maart 2023
Stand van zaken implementatie afvalbeleid
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer A. Boutachkourt
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Fracties:	Stadsbelang-Democraten Gorinchem-CDA-PvdA-VVD-D66-SP-ChristenUnie/SGP-Gorcum Actief
Portefeuillehouder:	de heer M. de Boer
Ambtelijk:	mevrouw J. Ceton en de heer Th. Sprong
Gasten:	de heren H. van den Brule en A. Werner van WaardLanden
Notulen:	notulistenbureau Leeuwenburgh-Vendrig

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Stand van zaken implementatie afvalbeleid

Na de vaststelling van het nieuwe afvalbeleid door de vorige gemeenteraad op 24 juni 2021 is er hard gewerkt aan de implementatie daarvan. Door externe oorzaken is de invoering van het nieuwe beleid uitgesteld en wel tot 1 januari 2024. Om de nieuwe raad mee te nemen in de huidige stand van zaken en de planning, maar zeer zeker ook de voorgeschiedenis wordt een dubbele I&O sessie gehouden.
Tijdens de powerpoint presentatie krijgen de raadsleden inzicht in de doelstellingen van het vastgestelde beleid, de huidige stand van zaken en de planning van de werkzaamheden om te komen tot implementatie daarvan.
Waarbij op interactieve wijze vragen kunnen worden gesteld aan de bestuurder en vertegenwoordigers van WaardLanden.

De heer Van Willigen zegt dat de stukken pas vandaag beschikbaar waren waardoor niet iedereen zich goed heeft kunnen voorbereiden.

Wethouder De Boer biedt hiervoor verontschuldigingen aan. Hij hoopt dat er voldoende tijd is om inhoudelijk op de materie in te gaan. Hij geeft een korte toelichting en verwijst naar de doelstellingen inzake het afvalbeleid. De maatregelen gaan zeker iets betekenen voor de inwoners en voor WaardLanden. De maatregelen zijn ingezet voor een beter milieu en hergebruik. Er is zeker verbetering mogelijk. Ook is het de bedoeling om de kosten te beperken. Er zijn goede redenen om meer te gaan recyclen. Het is uitgesteld om een goede invoering te bewerkstelligen. Het is ook de bedoeling om de naast plaatsingen te reduceren. Het is goed om in een presentatie de huidige stand van zaken toe te lichten en wat men te wachten staat.

De heer Van den Brule geeft een presentatie (beschikbaar op iBabs). Hij schetst de circulaire economie en verwijst naar de energietransitie waar dit in feite bij hoort. Hij licht de landelijke ambitie toe. In 2050 moeten we naar de circulaire economie. De technologie moet hierbij behulpzaam zijn. In 2025 moeten we naar 100 kg restafval per jaar. Hij schetst de benchmark 2022 en vergelijking met andere gemeenten en verwijst naar de invloed van de corona periode. Er zijn vier methoden om het aantal kilo’s omlaag te krijgen: motivatie, handhaving, service prikkels en financiële prikkels. Hij licht deze nader toe.
De knelpunten worden toegelicht aan de hand van het analyserapport 2020.

Een en ander moet in drie stappen bereikt worden. Afvalscheiding stimuleren, afvaltoerisme tegengaan en afval scheiden financieel stimuleren. Deze stappen worden duidelijk toegelicht.
Ook licht de heer Van den Brule toe dat er in Nieuw Lekkerland een kringloopplein is geopend en een Ecopark in Groot-Ammers. De inzet op cultuurverandering wordt geïntensiveerd met een nieuwe impuls voor het project Afvalvrije scholen en de inzet van milieucoaches in de steden en dorpen. De gemeente heeft de ja/ja sticker ingevoerd. Vervolgens wordt het communicatieplan toegelicht en de campagne *Samen Afvalvrij.*
Er zal bestuurlijk en niet strafrechtelijk gehandhaafd worden. De wijze van handhaven wordt toegelicht.
De implementatie van het afvalbeleid vereist aanpassen van de organisatie van WaardLanden. Zo zal er op milieu gestuurd moeten worden terwijl er tot 2022 alleen taken in eigen beheer in de uitvoering van inzameling en bijbehorende diensten werden uitgevoerd. Modernisering van de bedrijfsprocessen is nodig, zo ook het aannemen van meer personeel. De huidige stand van zaken wordt toegelicht. Ook de verwachte risicomomenten worden genoemd.

Wethouder De Boer licht toe dat hij met collega's heeft gesproken over de beginfase van de implementatie. Het eerste jaar zal een gewenningsjaar worden. Als er goed gelet wordt op afvalscheiding blijft er uiteindelijk heel weinig restafval over. De tweede helft van het jaar zullen de containers afgesloten worden en op 1 januari gaat diftar in. Het jaar 2024 wordt een gewenningsjaar. In 2025 kan er dan geoogst worden. De wethouder schetst dat ook het gebruik van ondergrondse containers is ingeburgerd, terwijl er eerst veel discussie over was.

De heer Van den Brule licht toe dat na de zomervakantie de vaststelling van de afvalstoffenverordening 2024 is voorzien en de vooraankondiging van het recycletarief. De afvalstoffenheffing zal in november 2023 vastgesteld moeten worden.

De voorzitter bedankt voor de presentatie en geeft gelegenheid voor het stellen van vragen.

De heer Bahlmann verwijst naar de 208 kg per inwoner in het gebied van WaardLanden en vraagt of dit een algemeen beeld is of dat het gespecificeerd kan worden. Met betrekking tot de nascheiding hoogbouw vraagt hij of dat hogere kosten voor de bewoners met zich meebrengt. Ook vraagt hij of de afvalstoffenheffing lager wordt bij de invoering van diftar. Worden handhavers ook 's avonds ingezet?

Wethouder De Boer zegt dat er onderscheid gemaakt wordt tussen een vast en een variabel tarief. De basis heffing zal dus wat lager zijn en vervolgens wordt er per zak of container betaald. De winst voor de inwoners zit hem vooral in het fors minder grof vuil en restafval produceren. Het bestuur van WaardLanden moet nog een besluit nemen over de arbeidstijden van de handhavers.
De heer Van den Brule licht toe dat niet geregistreerd wordt wat de kilo's in de gemeenten zijn. Wel is duidelijk dat de containers in Gorinchem sneller vol zijn; dit komt door het afvaltoerisme.

De heer Van Willigen zegt dat het ook komt door het niet scheiden van afval.

De heer Van den Brule wijst op het feit dat er jaarlijks een sorteeranalyse gemaakt wordt. Er zijn veel meldingen vanuit Gorinchem over afvaltoerisme. Inwoners van buurgemeenten doen er overigens ook niet geheimzinnig over. Omdat met bestuurlijke handhaving gewerkt wordt is het ook niet nodig om 's avonds te posten om mensen te betrappen. Dat is ook erg duur. Voor de wagen uit zullen zakken meegenomen worden en uitgeplozen om te achterhalen van wie het afval is. Dat kan ook via huis aan huis aanbellen onderzocht worden; in feite shaming. Omdat bij een aantal woningen geen pmd inzameling aangeboden wordt krijgen deze bewoners een veel lager tarief voor de zakken.

De heer Van Willigen zegt te schrikken van het principe van shaming.
De heer Van den Brule licht toe dat er regelmatig meubelstukken bij de container geplaatst worden. Het is belangrijk te achterhalen wie dit doet, want het gedrag moet wel veranderen.
De heer Van Willigen zegt er met angst naar te kijken want dan moeten buren elkaar verraden.

De heer De Noble vraagt naar de nascheiding; hoe interessant is het nu en wat is de trend? Waarom is nascheiding bij de hoogbouw nodig? Hoe wordt voorkomen dat iemand in de binnenstad zo netjes is om het bij het restafval te doen tegen betaling in plaats van in de pmd bak te doen? Met betrekking tot de communicatie zegt hij dat dit heel belangrijk is voor nieuwkomers. Stel dat iemand in 2024 hetzelfde gedrag vertoont als nu, wat is dan het verwachte prijsverschil aan het eind van het jaar? Overigens, wordt er per zak of per kilo's betaald? De buurgemeenten hadden niet te maken met afvaltoerisme. Hier zal dit veel situaties opleveren in het eerste jaar van de implementatie.

Wethouder De Boer merkt op dat veel mensen zich niet bewust zijn van hun slechte gedrag. Hij noemt ook het feit dat het naast plaatsen bijna heel gewoon is geworden. Communicatie is dan ook heel belangrijk. De meeste mensen zijn van goede wil. Er zal per zak of per kliko betaald worden. Er wordt zeker rekening gehouden met het afvaltoerisme. Er zijn dorpen in de omgeving waar mensen niets in de ondergrondse container gooien.
De heer Van den Brule reageert op de vraag inzake nascheiding. Dat is zeker interessant. Waar bronscheiding toegepast kan worden, gebeurt dat ook, maar waar het niet kan wordt gekozen voor nascheiding. Het gaat er bij de keuze om wat het meest realistisch is in dit gebied. Nascheiding is bij hoogbouw het enige dat goed werkt. Het gaat in dezen niet alleen om de kwaliteit. Bij de hoogbouw verdwijnen de pmd containers omdat verwacht wordt dat daar veel vervuiling in komt. Bij papiercontainers is dat niet zo. Bij deze transitie worden geen problemen verwacht. Met de kringloopwinkels wordt nog gesproken over de kledinginzameling. Het financiële effect is lastig te voorspellen. Bij één zak in de week zal men ongeveer quitte spelen.

De heer Le Noble merkt op dat papier goed ingezameld wordt maar hij ziet vaak dat bananendozen in het restafval gegooid worden. Kunnen er meer papiercontainers in de binnenstad geplaatst worden?

Geantwoord wordt dat dit erg complex is; dat is nog niet in gang gezet.

De heer Van Willigen vraagt de heer Le Noble of hij bereid is degene die dat doet aan te geven.

De heer De Noble zegt dat hij geen verklikker wil zijn; hij heeft hier gemengde gevoelens bij.

De heer Van Houwelingen noemt het pasjessysteem dat kinderziektes zal hebben en vraagt of mensen ook invloed hierop hebben en bezwaar kunnen indienen. Hij vraagt ook aandacht voor fraude in dit kader. Grof vuil ophalen tegen extra kosten; niet iedereen heeft een auto dus dat is nadelig. Er zijn ook doelgroepen die minder kwalitatieve spullen kopen en daardoor meer afval produceren. Handhaving op bedrijfsafval: krijgen personen en bedrijven dezelfde boete? Bedrijven zouden ook naar afvalcontracten gevraagd worden; gebeurt dat ook? Een gewenningsperiode van een jaar lijkt kort. Is het niet slim om een pauze moment in te passen en pas daarna met andere tarieven te gaan werken?

Wethouder De Boer zegt met betrekking tot het grof vuil ophalen dat als mensen iets aanschaffen zij het transport zelf regelen en dat het niet vanzelfsprekend moet zijn dat bij het afdanken de gemeenschap hiervoor moet betalen. Hij noemt in dit kader het recyclen. Het is zonde om meubelen en dergelijke naar het grof vuil te doen. Het is de bedoeling om

het grof vuil op afspraak te gaan ophalen. Wat betreft de bijplaatsingen merkt de wethouder op dat mensen elkaar ook zouden moeten aanspreken op ongewenst gedrag. De suggestie inzake een pauze: dat is eigenlijk wat in de planning al is ingebouwd. Er is gekozen voor een jaar uitstel om de tijd te nemen goed aandacht te besteden aan de invoering. Rond de zomer worden de containers afgesloten en kan er ervaring mee worden opgedaan. Een aantal maanden later is de invoering van diftar.

De heer Van den Brule noemt de kinderziektes bij de pasjes en zegt dat er gekozen is voor een langere periode tussen het afsluiten van de ondergrondse container en de invoering van diftar. De backoffice is ook ingeregeld om problemen in die fase op te lossen. Er kunnen natuurlijk altijd kinderziektes zijn, maar die zullen opgelost worden. Er wordt naar gestreefd om inwoners via een website inzicht te bieden in hun gegevens. Bedrijven en particulieren krijgen een boete als duidelijk is dat het afval van hen is; zij worden aangeschreven. Veel bedrijven zijn overigens aangesloten bij Waardlanden BV voor hun afvalcontract.

De heer Van Houwelingen zegt dat het mooi zou zijn als er bij meubels ook sprake is van een verwijderingsbijdrage. Hij begrijpt wel dat het lastig is. Hij twijfelt aan het aanspreken op gedrag en denkt dat dit een illusie is. Hij denkt voorts dat er wel twee jaar gewenning nodig is. Het zou goed zijn als mensen inzicht krijgen via een website.

De heer De Pagter noemt de doelstelling naar 100 kg in twee jaar en denkt dat dit ambitieus is. Educatieve prikkels en voorlichting zijn genoemd. Het gaat ook om fatsoensnormen en elkaar aanspreken hoort daarbij. Het is belangrijk om bij de jeugd te beginnen, op basisscholen en voortgezet onderwijs voorlichting geven. Er worden nu al controles gedaan; wat levert dat op? Bronscheiding is een goed systeem maar is wel erg duur. Diftar hoeft geen oplossing te zijn; spreker verwijst naar onderzoeken die hiernaar zijn gedaan. Betalen voor het ophalen van grof vuil is lastig voor mensen met een laag inkomen. In dit kader mist hij ook de ondernemers; hij ziet ondernemers in de stad afval dumpen in de openbare containers. Met ondernemers moeten strakke afspraken gemaakt worden. Wat betreft de financiën is hij benieuwd naar de begroting.

Wethouder De Boer bevestigt dat 100 kg ambitieus is, maar de doelstelling is nog hoger. Een realistisch scenario komt uit op 130 kg. Het is zeker een uitdaging maar er kan een grote stap gemaakt worden. Afvalscheiding op scholen toelichten is zeker belangrijk; ook op het voortgezet onderwijs. Hij zal nagaan of dat mogelijk is. De controles zijn bedoeld om de zuiverheid van afvalstromen te controleren. Controles voor handhaving is in de afgelopen jaren nihil geweest en dat is ook een oorzaak van de huidige problematiek. De nieuwe handhavers zijn onlangs geworven. De raad heeft besloten om diftar en een heel scala van bijbehorende maatregelen in te voeren. Dat hoort bij elkaar als totaalpakket.

De heer Van den Brule vult aan dat er geen contradictie is tussen diftar en nascheiding. Dat is niet aan de orde. Nascheiding is alleen op pmd. Hij noemt de professor die door de media dikwijls geciteerd wordt en zegt dat er nog veel andere onderzoeken zijn uitgevoerd.

De heer De Pagter zegt dat er ook onderzoeken zijn die beschrijven hoe mensen ondergrondse containers ervaren.

De heer Van den Brule bevestigt dat het systeem met ondergrondse containers op zich een aantal beheersproblemen in zich heeft die een minicontainer niet heeft. Een inzamelsysteem zonder nadelen is er niet. Er zijn ondernemers die betalen om in de ondergrondse container afval te mogen doen. De begroting van WaardLanden is voor het nieuwe systeem ingericht voor 2024. Men hoopt tot kostenbeheersing te komen. De inzet op communicatie en educatie is ook een flinke kostenpost.

Mevrouw De Groot merkt op dat koffiecups bij restafval horen en koffiepads bij gft. Op de GFT container staan plaatjes die een en ander verduidelijken. Dat zou ook bij de restafval moeten gebeuren. Met betrekking tot het shamen zegt zij ook dit nogal wat te vinden. Het

zou kunnen dat mensen de weg niet weten te vinden om vrijstelling van afvalstoffenheffing te vragen. Zij vraagt hier nog even goed over na te denken.

De heer Van den Brule zegt dat de stroom restafval erg divers is. Gecommuniceerd wordt zo duidelijk mogelijk. Er wordt ook gesproken met de industrie over het gebruik van materialen. Producenten moeten meer verantwoordelijkheid nemen. Zolang dat niet gebeurt blijven mensen met dit soort problemen zitten. Uiteindelijk is het bij twijfel beter om iets bij het restafval te doen. Ten aanzien van de controles zegt hij dat het niet de bedoeling is om tot shaming te komen. De bedoeling is het sociale proces op gang te brengen. In de handhaving gaat het om mensen die niet gereageerd hebben op allerlei prikkels.

Mevrouw Van Gorkom vraagt waarom is gekozen voor betalen per zak in plaats van kilo's. Met betrekking tot het grof vuil vraagt zij of dat niet duurzamer aangepakt kan worden door samenwerking met de kringloop. Met betrekking tot shaming begrijpt zij wel de sociale druk maar zij vraagt zich ook af hoe dit juridisch houdbaar is.

De heer Van den Brule antwoordt dat om praktische redenen is gekozen voor betalen per zak. De meeste zakken hebben ongeveer hetzelfde gewicht. Bij de minicontainers wordt in feite ook per zak betaald. In Oosterhout is het zo dat de meeste mensen de container maar vijf keer per jaar aan de straat zetten. Duurzamer ophalen is gezien de grote hoeveelheden niet mogelijk maar het zou wel het beste zijn. De reactie van inwoners op betaald grof vuil ophalen is enorm. In 2024 wordt gekeken op welke plekken begonnen kan worden met het ophalen van grof vuil met een open wagen. Men is ook met kringloop in gesprek om dit eventueel samen te doen.

De heer Van Willigen merkt op dat er veel negativiteit aan de orde is gekomen. Hoe motiveren wij onze bewoners; al 200 gemeenten zijn ons voorgegaan dus hij verwacht een briljant plan voor het scheiden van afvalstromen en de hoeveelheid restafval te verlagen.

Wethouder De Boer verwijst naar de presentatie waarin is aangegeven hoe dit wordt aangepakt. Er wordt veel aandacht besteed aan de communicatie om mensen enthousiast te maken en voorlichting te geven. Overigens is het scheiden van afval niet echt heel complex; het is goed te doen om de stroom restafval terug te brengen. Uiteindelijk is er dan ook nog de financiële prikkel omdat een zak restafval geld kost.

De heer Van Willigen zegt dat dit al een jaar of vier gebeurt maar zonder veel succes. Graag op zoek gaan naar de good practices in andere gemeenten.

De heer De Pagter noemt het werken met pasjes en vraagt of het ook mogelijk is dit via een app te doen.
Geantwoord wordt dat gestart wordt met het pasje; op termijn kan mogelijk met de telefoon betaald worden.

De heer Le Noble benadrukt dat hij de fasering erg goed vindt. Gorinchem is vorig jaar gekozen als allermooiste vestingstad en dat leidt tot veel toerisme die ook afval produceren. De openbare prullenbakken zullen ook sneller vol zijn. Is daar aandacht voor?

Wethouder De Boer zegt dat hierover nog wordt nagedacht. Aanvankelijk waren de luikjes in de containers hiervoor bedoeld.
Er zijn ook zwerfafvalbakken in de binnenstad; gekeken wordt of dat kan worden uitgebreid.

De voorzitter sluit de bespreking af en geeft aan dat in september een volgende I&O-sessie plaatsvindt.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.